

Adnotacje urzędowe:

Zamawiający:

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
Oddział w Olsztynie
10-083 Olsztyn, Al. Warszawska 89

Jednostka projektowa:

ARCADIS Profil Sp. z o.o.
02-305 Warszawa, Al. Jerozolimskie 144
tel.: (0-22) 823 63 88, 823 63 67, 823 53 09, fax: 823 69 05

Podwykonawca:

Lucjan Kleinschmidt
ul. Iwaszkiewicza 35/2 10-089 Olsztyn
tel. 509346908, e-mail: lucjan.kleinschmidt@xl.wp.pl

Stadium:

Koncepcja programowa

Zamierzenie budowlane:

Wykonanie koncepcji programowej budowy obwodnicy Olsztyna
w ciągu dróg krajowych nr 16 i 51

Obiekt budowlany:

Obwodnica Olsztyna

Nazwa opracowania:

Analiza wpływu budowy obwodnicy Olsztyna na awifaunę Obszaru Specjalnej Ochrony
ptaków Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007

Branża: .....

Kod CPV: 74.23.20.00-4

Stanowisko:

Imię i Nazwisko:

Nr uprawnień:

Podpis:

Projektant

Opracował

Lucjan Kleinschmidt

Sprawdzający

Nr archiwalny:

2006/031

Data opracowania:

CZERWIEC 2007

Nr egzemplarza

1

Nr tomu:

1

Spis treści

1. Podstawa, zakres i cel opracowania	3
2. Opis planowanego przedsięwzięcia	4
3. Opis elementów przyrodniczych środowiska, na których zlokalizowana będzie inwestycja, objętych zakresem jej przewidywanego oddziaływania.....	5
4. Materiał i metody.....	6
5. Charakterystyka aktualnego stanu awifauny obszaru objętego zakresem oddziaływania inwestycji	8
6. Opis przewidywanych oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na ugrupowania ptaków.....	11
7. Zalecenia działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko.....	13
8. Podstawa prawna	14
Literatura	14

1. Podstawa, zakres i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest analiza wpływu projektowanej inwestycji, jaką jest budowa południowo-wschodniego odcinka obwodnicy Olsztyna ciągu drogi krajowej Nr 16, na gatunki ptaków występujące na terenie Obszaru Specjalnej Ochrony ptaków - Natura 2000 - Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007.

Podstawą wszczęcia procedury wykonania niniejszego opracowania był fakt, iż jest to inwestycja zaliczona do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których może być wymagane sporządzenie raportu oddziaływania na środowisko, na potrzeby którego zostało to opracowanie wykonane [Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257 poz. 2573 wraz późniejszymi zmianami)].

Opracowanie wykonane zostało na etapie projektu budowy drogi, dla dwóch wariantów jej przebiegu przez chroniony obszar.

Zakres opracowania obejmuje analizę wpływu budowy drogi i jej eksploatacji, na ugrupowania ptaków w strefie jej oddziaływania, uwzględniając w swoim zakresie:

- oddziaływanie na siedliska lęgowe oraz gatunki ptaków,
- oddziaływanie na ptaki niełęgowe, w okresie migracji i zimowania,

Jego celem jest wskazanie ewentualnych zagrożeń wynikających ze zmiany warunków siedliskowych dla populacji ptaków tego terenu.

Opracowanie zawiera:

- charakterystykę aktualnego stanu awifauny,
- prognozę oddziaływania inwestycji,
- wnioski i zalecenia.

2. Opis planowanego przedsięwzięcia

Obwodnica Olsztyna jest trasą planowaną dla przejęcia ruchu tranzytowego z obszaru miasta Olsztyna. Projekt inwestycji zakłada, budowę jednego z dwóch wariantów południowo-wschodniej obwodnicy Olsztyna w ciągu drogi krajowej Nr 16, które na swych odcinkach będą przecinały OSO Puszcza Napiwodzko-Ramucka w jej północno-wschodnich krańcach, na południe od Olsztyna, w pobliżu miejscowości Stary Olsztyn.

Wariant II (niebieski) na odcinku ok 2 km - od 14+000 do 16+000 km - zakłada przebieg drogi przecinając chroniony obszar od zadrzewień na południe od miejscowości Bartążek i dalej wzdłuż istniejącej drogi do wsi Stary Olsztyn.

Wariant IIIa (zmodyfikowany, czerwony) na odcinku ok. 1 km - od 12+200 km do 13+200 km - zakłada przebieg drogi przecinając chroniony obszar na jego obrzeżu (do 150 m), bezpośrednio graniczącym z zabudową osiedli Olsztyna.

Obwodnica będzie trasą posiadającą dwie jezdnie po dwa pasy ruchu na każdej z nich. Na odcinkach przecinających obszar chronionym projekt zakłada konieczność utworzenia pasa drogowego szerokości odpowiednio dla Wariantu II – ok. 70 m i dla Wariantu IIIa - ok. 60 m.

3. Opis elementów przyrodniczych środowiska, na których zlokalizowana będzie inwestycja, objętych zakresem jej przewidywanego oddziaływania

Omawiany teren, na którym zlokalizowana zostanie planowana inwestycja, leży w obrębie obszaru chronionego w ramach programu Natura 2000 - OSO Puszcza Napiwodzko-Ramucka PLB280007, oraz Obszaru Chronionego Krajobrazu Puszczy Napiwodzko-Ramuckiej.

OSO Puszcza Napiwodzko-Ramucka to teren, na którym występuje co najmniej 35 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 14 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: bąk (PCK), bielik (PCK), błotniak zbożowy (PCK), bocian czarny, cietrzew (PCK), kania czarna (PCK), kania ruda (PCK), kraska (PCK), muchołówka białoszyja, orlik krzykliwy (PCK), puchacz (PCK), rybitwa rzeczna, rybołów (PCK) i trzmielojad. W stosunkowo wysokiej liczebności występują: bocian biały, błotniak stawowy, derkacz, żuraw i zimorodek. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego żurawia.

4. Materiał i metody

Dla obszaru, na którym lokalizowana jest planowana inwestycja, nie ma dostępnych, aktualnych i szczegółowych opracowań dotyczących charakterystyki awifauny. W związku z tym dla potrzeb niniejszego opracowania przeprowadzono inwentaryzację terenową, mającą na celu poznanie składu gatunkowego ptaków zasiedlających obszar oddziaływania planowanej inwestycji.

W okresie od początku kwietnia do końca maja 2007 r. w optymalnych terminach dla poszczególnych grup ptaków przeprowadzono liczenia ptaków lęgowych.

Terminy liczeń: 07. 04.; 11.04.; 16.04.; 30.04; 11.05; 16.05; 25.05.

W odniesieniu do gatunków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG inwentaryzacją objęto cały chroniony obszar leśny, na którym zlokalizowane są oba warianty (rys.1). Jako lęgowe uznano gatunki, których aktywność na terytorium potwierdzono podczas 4 kontroli.

Dla określenia stanu populacji pozostałych gatunków badaniami objęto tereny po obu stronach planowanych wariantów drogi w pasie odległym o ok. 400 m od osi drogi, o łącznej powierzchni odpowiednio dla wariantu II – ok 160 ha i IIIa - ok. 80 ha (rys.1).

Podczas obserwacji rejestrowano terytoria ptaków na podstawie głosów i bezpośrednich obserwacji z zastosowaniem metody transektowej (Bibby i inni 1992, Tomiałojć 1968). W przypadku niektórych gatunków (np. dzięcioły, muchołówki) wspomagająco stosowano stymulację głosową. Jako lęgowe uznano gatunki, których aktywność na terytorium potwierdzono podczas 2 kontroli. Jako prawdopodobnie lęgowe uznano gatunki, które stwierdzono tylko raz w optymalnych dla nich siedliskach i terminach aktywności. Gatunki zalatujące to te, które obserwowano kilkakrotnie, jednak w siedliskach, które nie spełniają dla nich odpowiednich wymogów jako lęgowe, lecz mogą być wykorzystywane jako żerowiska.

Materiałem wyjściowym do sporządzenia opracowania były:

- terenowe badania faunistyczne,
- dane techniczne projektu inwestycji,
- mapy topograficzne,
- literatura,
- dane urzędowe.

Konkluzje, wnioski i zalecenia zostały wypracowane w wyniku dedukcyjnej analizy danych w oparciu o własne doświadczenia i literaturę przedmiotu.

5. Charakterystyka aktualnego stanu awifauny obszaru objętego zakresem oddziaływania inwestycji

Na badanym obszarze stwierdzono występowanie 42 gatunków, w tym 2 prawdopodobnie lęgowe i 3 zalatujące (tab.1).

Tab.1 Ptaki okresu lęgowego stwierdzone na badanej powierzchni w granicach OSO Puszcza Napiwodzko-Ramucka.

Gatunek	Wariant II		Wariant IIIa	
	status	liczba par	status	liczba par
1. krzyżówka <i>Anas platyrhynchos</i>	-	-	L	1
2. żuraw <i>Grus grus</i>	Z	1	-	-
3. grzywacz <i>Columba palumbus</i>	L	2	L	1
4. kukułka <i>Cuculus canorus</i>	PL	1	PL	1
5. dzięcioł czarny <i>Dryocopus martius</i>	Z	1	-	-
6. dzięcioł duży <i>Dendrocopos major</i>	L	8	L	4
7. Ierka <i>Lullula arborea</i>	-	-	L	1
8. świergotek drzewny <i>Anthus trivialis</i>	L	3	L	3
9. strzyżyk <i>Troglodytes troglodytes</i>	L	17	L	7
10. pokrzywnica <i>Prunella modularis</i>	-	-	L	1
11. rudzik <i>Erithacus rubecula</i>	L	10	L	1
12. słowik szary <i>Luscinia luscinia</i>	L	2	L	2
13. pokląskwa <i>Saxicola rubetra</i>	L	1	-	-
14. kos <i>Turdus merula</i>	L	14	L	8
15. kwiczoł <i>Turdus pilaris</i>	L	3	L	1
16. śpiewak <i>Turdus philomelos</i>	L	7	L	1
17. łożówka <i>Acrocephalus palustris</i>	-	-	L	1
18. gajówka <i>Sylvia borin</i>	L	2	-	-
19. piegża <i>Sylvia curruca</i>	L	1	L	1
20. cierniówka <i>Sylvia communis</i>	L	1	L	1
21. kapturka <i>Sylvia atricapilla</i>	L	5	L	1

22. świstunka <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	L	15	L	3
23. piecuszek <i>Phylloscopus trochilus</i>	L	7	L	3
24. pierwiosnek <i>Phylloscopus collybita</i>	L	11	L	8
25. mysikrólik <i>Regulus regulus</i>	L	3	L	2
26. muchołówka żałobna <i>Ficedula hypoleuca</i>	L	1	-	-
27. sikora uboga <i>Parus palustris</i>	L	1	L	2
28. modraszka <i>Parus caeruleus</i>	L	2	L	2
29. sosnówka <i>Parus ater</i>	L	2	L	1
30. czarnogłówka <i>Parus montanus</i>	L	1	-	-
31. bogatka <i>Parus major</i>	L	10	L	3
32. kowalik <i>Sitta europaea</i>	L	2	L	3
33. szpak <i>Sturnus vulgaris</i>	L	2*	L	2*
34. wilga <i>Oriolus oriolus</i>	L	3	-	-
35. sójka <i>Garulus glandaris</i>	L	2	L	1
36. sroka <i>Pica pica</i>	PL	1	L	2
37. wrona <i>Corvus corone</i>	Z	-	Z	1
38. zięba <i>Fringilla coelebs</i>	L	40	L	13
39. grubodziób <i>Coccothraustes coccothraustes</i>	L	6	L	2
40. gil <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	PL	1	PL	1
41. dzwonec <i>Carduelis chloris</i>	L	2	L	2
42. trznadel <i>Emberiza citrinella</i>	L	4	L	3

oznaczenia statusu ptaków: L – lęgowy; PL – prawdopodobnie legowy; Z – zalatujący

* w przypadku szpaka podano liczbę kolonii, w których znajdowało się 4-6 dziupli

Wszystkie stwierdzone na powierzchni gatunki lęgowe podlegają ochronie gatunkowej ścisłej, za wyjątkiem krzyżówki, wrony i sroki, które objęte są ochroną częściową (Dz. U. Nr 220 poz. 2237).

Ugrupowania ptaków występujące na badanym obszarze można zaklasyfikować do ptaków lasów sosnowych i mieszanych. Fragment lasu, w którym prowadzono taksacje, to przede wszystkim las gospodarczy z głównym udziałem sosny w wieku 50 – 80 lat. Skład gatunkowy i zagęszczenie ptaków jest typowym zestawem dla tego typu zbiorowisk leśnych.

Wśród ptaków stwierdzonych na badanym obszarze występowały 3 gatunki wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, są nimi lerka żuraw i dzięcioł czarny (tab.1, rys.1).

Z tej grupy ptaków stwierdzono łągi jedynie 1 pary lerki, której terytorium zlokalizowane było na obrzeżu lasu graniczącego z osiedlem, na północ od planowanego wariantu IIIa w odległości ok. 300-350 metrów (na wysokości ok 12+700 km odcinka) (rys.1).

Obserwowano jednego żerującego żurawia (11.05) w pobliżu uprawy leśnej na wschodnich obrzeżach lasu przed miejscowością Stary Olsztyn, na południe od wariantu II na ok 15+900 km (rys.1). Obserwacja była tylko jednokrotna i w pobliżu nie znaleziono dogodnych miejsc do gniazdowania żurawia, nie słyszano też wcześniej odzywających się ptaków.

Słyszano kilkakrotnie głos dzięcioła czarnego na południowych krańcach badanej powierzchni, gdzie znajdowała się najprawdopodobniej granica jego terytorium lęgowego. Terytorium to znajdowało się ok 800 od planowanego wariantu II (rys.1).

6. Opis przewidywanych oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na ugrupowania ptaków

Negatywny wpływ budowy dróg i ruchu drogowego na populacje ptaków występujące w jego zasięgu obejmuje szereg powiązanych ze sobą czynników. Ptaki narażone są między innymi na:

- kolizje z szybko jadącymi pojazdami;
- utratę siedlisk lęgowych;
- obniżenie liczebności ptaków w pasie bezpośrednio przylegającym do drogi (wpływ hałasu, zmniejszenia bazy pokarmowej)
- fragmentację siedlisk, co prowadzi do izolacji lokalnych populacji
- podwyższenie liczebności padlinożerców (np. lis, kruk, sroka), penetrujących pobocza dróg w poszukiwaniu ciał ofiar kolizji,

W przypadku obu planowanych wariantów przebiegu inwestycji, w stosunku do stwierdzonych tu gatunków ptaków - budowa drogi na tym odcinku nie spowoduje znacznego rozerwania ciągłości i zaburzenia funkcjonowania obszaru Natura 2000, gdyż zlokalizowana będzie na jego obrzeżu. Dystans pomiędzy populacjami położonymi po obu stronach drogi nie zmieni się znacząco w stosunku do stanu pierwotnego.

Stwierdzone podczas inwentaryzacji chronione gatunki z Aneksu I Dyrektywy Ptasiej (dzięcioł, żuraw i lerka) zlokalizowały swoje terytoria z dala od planowanej drogi i poza jej oddziaływaniem. Budowa drogi nie wpłynie na zmianę struktury zajmowanych przez nie siedlisk lęgowych i żerowiskowych (dotyczy to również lerki, której terytoria odizolowane są od drogi zadrzewieniami). W związku z tym nie przewiduje się, aby któryś z tych gatunków częściowo lub całkowicie zanikł na tym obszarze w wyniku realizacji projektu.

Pozostałe czynniki związane już z funkcjonowaniem drogi, negatywnie oddziałujące (hałas wywołany ruchem, wpływ zanieczyszczeń,

kolizje itp.) na populacje ptaków, które nie są głównym obiektem ochrony obszaru OSO mogą wpłynąć na zmniejszenie ich zagęszczenia, szczególnie w bezpośrednim sąsiedztwie pasa drogowego. Nie należy się też spodziewać znaczących zmian w strukturze gatunkowej ugrupowań ptaków zasiedlających ten teren.

Struktura gatunkowa ptaków na terenach przebiegu oby wariantów jest podobna, w związku z tym realizacja któregośkolwiek z dwóch zaproponowanych wariantów w takim samym stopniu będzie oddziaływała na ptaki i ich siedliska.

Na etapie budowy i eksploatacji budowana droga nie będzie znacząco oddziaływać na ptaki zimujące oraz migrujące, gdyż obszar ten nie jest miejscem zimowiskowym, ani nie przebiega tędy szlak intensywnej migracji ptaków.

7. Zalecenia działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko

Budowa i eksploatacja drogi będącej obwodnicą Olsztyna będzie niewątpliwie prowadziła do zmian w ugrupowaniach ptaków występujących w jej otoczeniu. Oddziaływanie to jednak nie będzie dotyczyć bezpośrednio gatunków, dla ochrony których utworzono obszar OSO, w związku z tym nie ma konieczności przeprowadzenia działań kompensacyjnych dla tego obszaru.

Racjonalne działania w czasie budowy i eksploatacji mogą ten wpływ zminimalizować do tego stopnia, że nie zagrozi to w znaczący sposób pozostałym populacjom ptaków (objętych ochroną gatunkową) oraz ogólnym walorom przyrodniczym tego terenu.

W tym celu zaleca się na odcinku projektowanej drogi przez OSO Puszcza Napiwodzko-Ramucka:

na etapie budowy:

- wycinkę drzew oraz główne prace ziemne (przemieszczenie ziemi, zagęszczanie gruntu) z użyciem ciężkiego sprzętu (hałas, spaliny) – zaleca się wykonać poza sezonem lęgowym; optymalnym terminem byłby termin od 01.08 do 01.03.
- wprowadzenie nadzoru środowiskowego nad poszczególnymi etapami budowy.

na etapie funkcjonowania:

- ustawienie tablic informujących kierowców o wjeździe na teren obszaru chronionego w celu wzmożenia ich ostrożności na tym odcinku.
- monitoring kolizji ptaków z pojazdami w pierwszych latach funkcjonowania drogi, co w przypadku stwierdzenia ich nadmiernej ilości da możliwość zastosowania odpowiednich środków zaradczych (np ograniczenia prędkości na tym odcinku – okresowo lub na stałe)

8. Podstawa prawna

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62 poz. 627 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 3 października 2003 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U.03.190.1865 z dnia 7 listopada 2003 r.)

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257 poz. 2573 i z 2005r. Nr 92 poz. 769)

Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220 poz. 2237)

Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej

Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000

Literatura

Bibby C. J., Burgess N. D., Hill D. A. 1992. Bird census techniques. Acad. Press, London, 1992;

Tomiałojć L. 1968. Podstawowe metody badań ilościowych awifauny lęgowej obszarów zadrzewionych i osiedli ludzkich. Not. Orn. Tom IX, zesz. 1-2.